

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

**До 110-річчя Вінницького державного педагогічного
університету
імені Михайла Коцюбинського**

МОНОГРАФІЯ

**ІНТЕГРАЦІЯ В
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ
ПРОСТІР: ДІАЛОГ ЗІ
СТЕЙКХОЛДЕРАМИ**

Вінниця-2022

УДК 37.011.3-051:159.923

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол №2 від 28.09.2022 р.)

Рецензенти:

Петрук В.А., доктор педагогічних наук, професор, Вінницький національний технічний університет;

Галузяк В.М., доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

0-75 Інтеграція в європейський освітній простір: діалог зі стейкхолдерами : монографія / За заг. ред.: Акімова О.В., Фрицюк В.А. Вінниця : ТОВ «Друк», 2022. 372 с.

ISBN 979-619-7228-41-0

У монографії «Інтеграція в європейський освітній простір: діалог зі стейкхолдерами», присвяченій 110-річчю Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського висвітлена широка палітра проблеми особистісно-професійного розвитку майбутніх фахівців у процесі інтеграції в європейський освітній в різних аспектах у статтях стейкхолдерів, спільних публікаціях науковців кафедри зі стейкхолдерами.

Для педагогічних працівників закладів вищої освіти, студентів, аспірантів, докторантів.

27. Dembitska S. V., Kuzmenko O. S., Radul I. M. Formation of professional competence of students of technical specialties in the process of independent work by means of stem-education. Problem space of modern society: philosophical-communicative and pedagogical interpretations: collective monograph. Part I. Warsaw: BMT Erida Sp. z o.o. 2019. P. 488-502.

28. Jacobs H. H. Interdisciplinary Curriculum: Design and Implementation. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 1989.

29. Kliebard H. M. Forging the American Curriculum. Essays in Curriculum History and Theory. New York, NY-London: Routledge, 1992. 127 p.

30. Perkins D. N. Educating for insight. *Educational Leadership*. 1991. № 49(2). P. 4-8.

31. Yves Lenoir, Abdelkrim Hasni Interdisciplinarity in Primary and Secondary School: Issues and Perspectives. *Creative Education*. 2016. Vol. 7. P. 16. DOI: 10.4236/ce.2016.716233.

Коломієць Д. І.

*професор кафедри технологій та безпеки життєдіяльності
ВДПУ імені Михайла Коцюбинського;*

Івашкевич Є. М.

*аспірант кафедри педагогіки, професійної освіти
та управління освітніми закладами
ВДПУ імені Михайла Коцюбинського*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ: ВИВЧЕННЯ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Уміння правильно оцінити ситуацію та знати порядок дій є дуже важливим для кожної людини, а особливо - для працівників закладів освіти.

З огляду на наявну загрозу життю і здоров'ю учасників освітнього процесу внаслідок збройної агресії російської федерації та оголошення в Україні воєнного стану, Міністерством освіти і науки України розроблено методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в умовах воєнного часу. Відповідний лист-роз'яснення направлено керівникам департаментів (управлінь) освіти і науки обласних, Київської міської державних (військово-цивільних) адміністрацій.

Здобувачам освіти, які в умовах воєнного стану були вимушені змінити місце проживання (перебування), залишити робоче місце, місце навчання, незалежно від місця їхнього проживання (перебування) на час особливого періоду гарантується організація освітнього процесу в дистанційній

формі або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників.

Забезпечення державних гарантій, створення безпечного освітнього середовища, а також організацію здобуття освіти, освітнього процесу в умовах воєнного стану здійснюють; органи виконавчої влади, органи військового командування, військові, військово-цивільні адміністрації та органи місцевого самоврядування, їх представники, посадові особи (керівники, голови, начальники), органи управління (структурні підрозділи) у сфері освіти; заклади освіти, установи освіти, наукові установи, їх засновники; громадські об'єднання, благодійні організації та фізичні особи, які здійснюють благодійну (волонтерську) діяльність.

Варто зазначити, що тривалий час увага науковців була прикута до документів і матеріалів, які ілюструють вплив Другої світової війни, щоб дослідити зв'язок між війною та навчанням. Було зроблено висновок, що в початкових школах, середніх школах та університетах війна вплинула на кількість учнів, наявність учителів і професорів, уроки та навчальний план, позакласні заходи та культуру студентів. Мали місце парамілітарні форми залучення студентів і стимулювання патріотичних кампаній зі збору коштів (фандрайзингу), взаємодопомоги, ощадливості, енергозбереження, які визнані важливими для підвищення обороноздатності та рівня безпеки в країні. Завдяки відповідному навчанню молодь отримала уроки про значення війни, що дозволило їй зрозуміти свою роль у цьому глобальному конфлікті [8, с. 112; 10, с. 87].

Воєнні конфлікти з того часу були не такі глобальні, але їх зв'язок з освітою не став слабшим. Результати досліджень багатьох науковців показують, що незважаючи на освітні програми, ініційовані різними організаціями, постраждали у воєнних конфліктах народи продовжують стикатися з численними політичними, фінансовими, психологічними, економічними, адміністративними чи інституційними проблемами щодо організації освіти [6, с. 574]. Тому є потреба посилити зусилля, щоб задовольнити освітні потреби величезної

кількості дітей, які навчаються в умовах надзвичайних ситуацій, пов'язаних з воєнними конфліктами.

Усе частіше присутня на науково-практичних конференціях, які проводяться під егідою МОН України та ДСНС України тематика безпечної поведінки в умовах надзвичайних ситуацій. Проблемі формування культури безпечної поведінки присвячені праці Д. Журбинського, С. Ісаєва, В. Мошкіна, А. Пашкова, А. Тарасенка, формування культури безпеки життєдіяльності визначено соціально-педагогічною проблемою сучасної системи освіти України науковцями М. Бутиріною, В. Бабенко, Д. Бірюковим, М. Зоріною, Л. Кравченко, О. Мартюшевою, Ю. Скалецьким, Л. Яценко. Світовий досвід формування культури безпеки діяльності та можливість імплементації його в Україні проаналізовано А. Гавазою, А. Терентьевою, О. Твердохліб.

Реалії останніх років змушують посилити увагу науковців і практиків до організації безпечного освітнього процесу та безпечної поведінки учнів в умовах надзвичайної ситуації. Більшість науковців розв'язання цієї проблеми пов'язують з викладанням у ЗВО дисциплін «Безпека життєдіяльності» (О. Белова, О. Богатов, Н. Волненко, О. Запорожець, Ю. Кулявець, В. Лапіна, В. Литвиненко) та «Цивільний захист» (Т. Віхтинська, С. Горденко, В. Гречка, Д. Коломієць), а також з необхідністю проведення спеціальних просвітницьких заходів серед учасників освітнього процесу та зі створенням системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту України (О. Барило, К. Белікова) [1, с. 28; 4, с. 79; 5, с. 12]. Проте проблема формування в учасників освітнього процесу культури безпечної поведінки та життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій різного характеру, зокрема й спричинених війною, в Україні ще не стала предметом ґрунтовних наукових педагогічних досліджень.

Оскільки безпека освітнього процесу та формування культури безпечної поведінки учнів в умовах надзвичайної ситуації значною мірою залежать від учителів, то саме в педагогічних ЗВО потрібно осучаснити методологічні підходи в організації вищої педагогічної освіти [3, с. 49], оновити зміст відповідних навчальних дисциплін [4, с. 80] і мають бути реалізовані спеціальні організаційно-педагогічні умови

формування в майбутніх учителів культури безпеки безпеки професійної діяльності в надзвичайних ситуаціях, зокрема під час воєнного стану та в повоєнний час.

Здійснений нами аналіз наукових публікацій засвідчив недостатність досліджень щодо проблем організації освітнього процесу та ролі освіти в умовах воєнного стану чи в повоєнний час.

Особливо актуальним є аналіз досвіду європейських країн щодо організації освітнього процесу в умовах воєнного часу.

За останнє десятиліття населення України постійно живе в умовах надзвичайних ситуацій, до яких не були підготовленими ні молодь, ні доросле населення. Поняття надзвичайної ситуації визначено в Кодексі цивільного захисту України, прийнятому 2 жовтня 2012 року, який зазнав редакції у 2017 та 2021 роках. У Кодексі зазначено, що надзвичайна ситуація - це «обстановка, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності» [2].

Більшість із зазначених подій, що можуть спричинити надзвичайну ситуацію, зазвичай не мали масового характеру та були епізодичними й досить рідкісними в окремих регіонах нашої країни. Проте пандемія коронавірусної інфекції 2019 року COVID-19 зачепила увесь світ, створивши надзвичайну ситуацію для всіх верств населення. Педагогам також довелось перебудувувати освітній процес і навчати учнів до поведінки в нових умовах, коли є загрози їхньому життю та здоров'ю.

Після повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року майже в усій Україні кількість надзвичайних ситуацій стала безпрецедентною, оскільки з боку агресора кожного дня застосовуються засоби ураження, що призводять до значних руйнувань, пожеж, поранень і смертей.

Досвід безпечної поведінки людей у таких умовах формується в процесі війни, але частини втрат, зокрема й серед дошкільників, учнів і студентів, можна було б уникнути, якби їх цьому вчасно навчили. За цих обставин набуває особливої актуальності Постанова КМ України від 26.06.2013р. № 444 «Про затвердження порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях», наказ МВС України від 21.10.2014 р. № 1112 «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу з функціонального навчання», наказ МОН України від 21.11.2016 р. № 1400 «Про затвердження Положення про функціональну підсистему навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту».

У цих документах визначено мету, завдання, організацію управління, склад сил і засобів, порядок їх взаємодії і діяльності функціональної підсистеми навчання дітей дошкільного віку, учнів і студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту. Серед завдань такої функціональної підсистеми визначено: організацію та здійснення заходів цивільного захисту, пов'язаних із запобіганням і реагуванням на надзвичайні ситуації техногенного, природного, соціального, воєнного характеру та захисту від їх факторів ураження учасників освітнього процесу; організацію та здійснення заходів цивільного захисту, пов'язаних із навчанням дітей дошкільного віку, учнів і студентів діям у надзвичайних ситуаціях; здобуття вихованцями і учнями загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів знань і вмінь з питань особистої безпеки в умовах загрози та виникнення надзвичайної ситуації, користування засобами захисту від її наслідків, вивчення правил пожежної безпеки та основ цивільного захисту; формування у дітей старшого дошкільного віку достатнього та необхідного рівня знань і умінь для безпечного перебування в навколишньому середовищі, елементарних норм поведінки в надзвичайних ситуаціях; організаційно-методичне керівництво з проведення у навчальних закладах всіх рівнів об'єктових тренувань, днів цивільного захисту, тижнів безпеки дитини; здійснення

контролю якості підготовки у навчальних закладах дітей дошкільного віку, вихованців, учнів та студентів з питань навчання діям у надзвичайних ситуаціях. Безпосереднє керівництво функціональною підсистемою здійснюється Міністром освіти і науки України.

Отже, значною мірою місія підготовки дошкільників, шкільної молоді та студентів до життєдіяльності в умовах надзвичайної ситуації, зокрема й під час воєнного стану, покладена на педагогів. Саме їм необхідно навчити всіх учасників освітнього процесу, як діяти в окремих надзвичайних ситуаціях. А з огляду на пролонгованість окремих надзвичайних ситуацій у часі (пандемії, воєнний стан, післявоєнний час), є потреба у формуванні в учасників освітнього процесу культури безпечної поведінки в умовах надзвичайної ситуації. Йдеться про розуміння всіма учасниками освітнього процесу потенційних і реальних загроз (воєнних, техногенних, екологічних, соціальних, психологічних) життю та здоров'ю і про готовність до адекватної реакції на ці загрози.

Певні кроки в цьому напрямі вже зроблено. У багатьох громадах розроблено й доведено до відома населення правила безпечної поведінки в надзвичайних ситуаціях, розроблені пам'ятки для дітей і дорослих, у ЗВО проводять лекції на тему «Дії учасників освітнього процесу в разі надзвичайних ситуацій» тощо. Враховуючи те, що певна частина вчителів і учнів проживають на особливо небезпечних територіях і на тимчасово окупованих територіях, МОН України розробляє низку інструкцій та рекомендацій щодо організації необхідних просвітницьких заходів. Зокрема в листі МОН України від 22.04.2022 №1/4408-22 запропоновано «Рекомендації щодо проведення бесід із здобувачами фахової передвищої, вищої освіти з питань уникнення враження мінами і вибухонебезпечними предметами та поведінки у надзвичайній ситуації».

Актуальність проблеми дослідження, відсутність її цілісного наукового аналізу зумовлюють потребу в розробленні теоретичних основ і практичних методик підготовки педагогів до формування культури безпечної поведінки шкільної молоді в умовах надзвичайної ситуації, особливо у воєнний і післявоєнний

час з урахуванням досвіду інших країн. Вважаємо, що розроблення таких методик буде ефективнішим, якщо використати світовий, зокрема європейський досвід і напрацювання науковців, які досліджували проблеми організації освітнього процесу в умовах надзвичайної ситуації.

Навчання в надзвичайних ситуаціях надає дітям і їхнім громадам інформацію, яка рятує життя, включаючи готовність до стихійних лих, усвідомлення їхніх прав і обов'язків, знання про протипіхотні міни, гігієну та інші навички виживання, характерні для воєнного стану та післявоєнного часу.

Гарантування неперервності освіти в надзвичайних ситуаціях значно зменшує соціальні та економічні витрати, а також фізичні та психосоціальні наслідки для дітей. Для українських дітей під час війни освіта - це більше, ніж право вчитися. Школи захищають дітей від фізичних небезпек, часто забезпечують дітей необхідними продуктами харчування, водою, медичними та гігієнічними засобами.

Світові лідери визнали, що освіта в надзвичайних ситуаціях має бути пріоритетним чинником запобігання та подолання можливих негативних наслідків. Освіта є важливим інструментом, який забезпечує дітям і громадам відчуття нормальності перебігу життєвих подій, вселяючи надію на тимчасовість воєнного стану та пом'якшуючи психосоціальний вплив руйнувань, насильства та переміщення.

Проте, розпочинаючи 2022-2023 навчальний рік, усі учасники освітнього процесу в будь-якій точці України не відчують себе в повній мірі безпечно. Більшої впевненості та спокою, на нашу думку, можна було б досягти, якби всі учасники освітнього процесу були озброєні знаннями про правила поведінки під час тривоги, у сховищах, у незнайомій місцевості та в умовах різних надзвичайних ситуацій воєнного характеру. Такі правила поступово розробляються, але вчителі ще не отримали вичерпних інструкцій щодо проведення освітнього процесу в умовах війни.

Тому вважаємо, що наразі необхідним є вивчення досвіду європейських країн, які у недалекому минулому змушені були організувати освітній процес в умовах воєнного стану або

активної конфронтації на прикордонних [спірних) територіях, а також в часи повоєнного відновлення. З цієї точки зору корисним є досвід таких європейських країн як Албанія, Боснія і Герцеговина, Македонія, Сербія, Словенія, Хорватія, а також таких частково признаних державних утворень як Республіка Косово та Турецька Республіка Південного Кіпру.

На перший погляд, уроки попередніх конфліктів можуть здаватись мало актуальними сьогодні, частково тому, що сама війна еволюціонувала. Якщо попередні війни, як правило, велися впливовими урядами або регіональними угрупованнями, а армії послуговувались переважно кулями та бомбами, то сьогоднішні арсенали також включають складні мікроскопічні економічні та технологічні інструменти. Якщо колись політичні та економічні наслідки війни були відносно обмежені, то сьогодні її наслідки проявляються в усьому світі. Незважаючи на ці зміни у формі, першопричини війни — боротьба за владу чи ресурси, етнічне чи релігійне панування та політична чи соціальна ідеологія — залишаються незмінними. Більше того, соціальні та політичні розбіжності, які спричиняють війну, продовжують переплітатися з освітніми процесами, навчальними закладами та програмами, незалежно від того, коли і де відбуваються війни.

Тому сучасні педагоги повинні мати чіткі уявлення про форми та цілі навчання і виховання під час і після війни, а також про методики організації безпечного освітнього середовища.

Серед наявних досліджень ми зустріли підтвердження хорватських науковців того, що воєнні дії суттєво вплинули на фізичне здоров'я та емоційний стан учнів [7, с. 575], на освітні результати тих, хто пережив жахіття війни [9, с. 994].

Загалом у європейських країнах, які раніше зазнали воєнних конфліктів, і до нині науковці продовжують напрацьовувати інституційні механізми програмування необхідних життєвих навичок з метою виховання фізично і морально здорового покоління молоді. Визнаючи педагогів ключовими мультиплікаторами й каталізаторами сталого розвитку, в освітні програми педагогічних закладів вищої освіти імплементують відповідні технології та методи підготовки вчителів до виховання в учнів культури безпечної поведінки в умовах

надзвичайної ситуації, до формування в молоді навичок соціальної безпеки.

Зокрема, в посібнику старшої радниці з питань освіти та зменшення ризику стихійних лих Міжнародного ресурсного центру з прав дитини «Save the Children» М. Петал (M. Petal) визначено алгоритми дій у разі різних надзвичайних ситуацій, знання яких уможливить кожному працівнику закладу освіти швидко оцінити ситуацію та обрати правильний порядок дій, тобто професійну поведінку, від правильності якої може залежати життя та здоров'я як дітей, так і працівників [12].

Отже, матеріали наявних у європейських країнах посібників такого типу варто було б адаптувати під українські реалії та імплементувати в зміст професійної підготовки майбутніх педагогів з метою формування в них культури безпечної професійної поведінки в умовах надзвичайних ситуацій. Для того, щоб визначити, з яких компонентів складається культура безпечної професійної поведінки педагога в умовах надзвичайної ситуації, необхідно з'ясувати, які саме знання, вміння та ціннісні орієнтації необхідні педагогам для безпечної організації освітнього процесу в умовах надзвичайних ситуацій.

Список використаної літератури:

1. Ісаєв С. А., Пашков А. П. Формування культури безпеки життєдіяльності у вищих навчальних закладах України. *Культура безпеки, екології та здоров'я*. 2010. № 2. С. 27- 29.
2. Кодекс цивільного захисту України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2013. № 34-35. ст.458. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
3. Коломієць А. М., Льчук В. В. Сучасні методологічні підходи в організації вищої педагогічної освіти. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Серія : Педагогіка*. 2016. №3(110). С. 47-52.
4. Коломієць Д. І., Гречка В. М. Нові завдання дисципліни «Цивільний захист» у підготовці майбутніх учителів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2021. № 65. С. 76-81.
5. Скалецький Ю. М.; Бірюков Д. С., Мартюшева О. О., Яценко Л. Д. *Проблеми впровадження культури безпеки в Україні*. 2012. 17 с.
6. Badrasawi K.J.I., Ahmed I.O., Eid I.M. *Exploring Ways to Provide Education in Conflict Zones: Implementation and Challenges*. *Intellectual Discourse*. 2018. №26(2). P. 567-594.
7. Jovanovic H., Prebeg Z., Stanic I., Vuletic G. *Impact of war on growth patterns in school children in Croatia*. *Collegium Antropologicum*. 2004. №27(2). P. 573-579.
8. Kiefer N. *The Impact of the Second World War on Female Students at the University of Toronto, 1939-1949*. M.A. thesis, University of Toronto, 1984. 365 p.

9. Kecmanovic M. *The Short-run Effects of the Croatian War on Education, Employment, and Earnings*. Journal of Conflict Resolution. 2012. №57(6). P. 991-1010.

10. Lorenkowski B. *The Children's War in Occupied St. John's: A Social History of a City at War 1939-1945*, edited by Steven High (Montreal: McGill-Queen's University Press, 2010. 219 p.

11. Llapi G., Peterson C. M. *Education Interrupted: Kosovo 1980-1999*. Commission for International Adult Education, *Proceedings of the Commission for International Adult Education (CIAE) International Conference (64th, Oklahoma City, Nov 15-17, 2015. №1. P. 95- 105.*

12. Petal M. *Standard Operating Procedures and Safety Rules for Students*. International Child Rights Resource Center «Save the Children», 2015 https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/355_sops_and_safety_rules.pdf/

13. Shatri B. *Albanian education in Kosovo 1990-1999: House-schools-Challenges, achievements, and aspirations*. Prishtina, Kosovo: Libri Shkollor-Prishtine. 2010.159 p.

14. Wenderoth A., Sang B. M. *Situational analysis of education in Kosovo*. Prishtina, Kosovo: United Nations Children's Fund - UNICEF. 2004.186 p.

Лилик В.В.,

*аспірант кафедри педагогіки, професійної освіти
та управління освітніми закладами
ВДПУ імені Михайла Коцюбинського;*

Фрицюк А.В.,

*аспірант кафедри педагогіки, професійної освіти
та управління освітніми закладами
ВДПУ імені Михайла Коцюбинського*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В умовах євроінтеграції майбутній педагог має бути готовим до систематичного оновлення свого багажу знань, освоєння нових технологій та інформаційних джерел, що зумовлені бурхливим розвитком науки і техніки, вміти адаптуватися до цих змін у суспільстві й бути конкурентоспроможним у своїй сфері діяльності. На передній план виходить така якість фахівця, як професійна мобільність, що є запорукою успішності молодої людини в сучасному суспільстві. Отже, виникає проблема формування професійної мобільності майбутніх фахівців у процесі навчання в закладі вищої освіти. Крім того, стрімкий розвиток інтелектуалізації суспільства, загострення конкуренції на зовнішньому і внутрішньому ринках, дисбаланс попиту й

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
<i>Назаренко Н.І., Гуревич Р.С., Горохівська Т.М.</i>	4
КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ЯК ПРОВІДНИЙ МЕТОДОЛОГІЧНИЙ КОНЦЕПТ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	4
<i>Акімова О.В., Задворняк Л.С.</i>	24
ГРОМАДЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ ЯК ОСНОВНИЙ ШЛЯХ ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	24
<i>Гуревич Р.С., Коваль М.С., Кусій М.І.</i>	40
МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	40
<i>Коломієць А.М., Жовнич О.В.</i>	52
НОВІ ВИМОГИ СТЕЙКХОЛДЕРІВ ДО ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ У ВИМІРАХ СУЧАСНОСТІ.....	52
<i>Галузяк В.М.</i> ,.....	59
ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ ВЧИТЕЛІВ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ...59	
<i>Гомонюк О.М.</i> ,.....	80
РОЗВИТОК ЕТНОПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	80
<i>Громов Є.В., Коломієць Т.Д., Гордієнко Ю.А.</i>	112
ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИХ ОСВІТНІХ ТЕНДЕНЦІЙ.....	122
.....	122
<i>Бурлака Н.І., Шаманська О.І.</i>	122
КОНЦЕПЦІЯ ЛІДЕРСТВА В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	122
<i>Волошина О.В.</i> ,.....	131
ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУНКЦІЙ ПЕДАГОГА ХХІ СТОЛІТТЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР.....	131
<i>Губіна С.І., Рудніцька Ю.В.</i>	151
ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ.....	151
<i>Давидюк М.О., Подуфалова К.Ю.</i>	178
ЕТИЧНІ ВИМІРИ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ВЧИТЕЛЯ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФЕСІЇ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОСВІД	178

Дембіцька С. В., Кобилянський О.В., Максименко Ю.А., Пінаєва О.Ю.,.....	194
.....	194
ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖПРЕДМЕТНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	194
<i>Коломієць Д. І, Івашкевич Є. М.,.....</i>	217
ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ: ВИВЧЕННЯ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН.....	217
<i>Лилик В.В., Фрицюк А.В.....</i>	226
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	226
<i>Малик В.М.,.....</i>	233
ІНШОМОВНА КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	233
<i>Московчук О.С.,.....</i>	245
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ- МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	245
<i>Опушко Н.Р.,.....</i>	255
ДУАЛЬНЕ НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....	255
<i>Столяренко О.В., Столяренко О.Т., Коваль Ю.В. ,.....</i>	275
КУЛЬТУРОЛОГІЧНО-ЦИВІЛІЗАЦІЙНІ ДЕТЕРМІНАНТИ В СУЧАСНИХ ПІДХОДАХ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНИХ ЦІННОСТЕЙ.....	275
<i>Фадєєва Т.Ю.,.....</i>	302
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ З ТУРИЗМУ ЗАСОБАМИ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ.....	302
<i>Фрицюк В.А., Каплінський В.В., Фрицюк В.М.,.....</i>	319
ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	319
<i>Хамська Н.Б., Копитко Б.О., Матіюк Д.В., Полянська К.С.,.....</i>	332
ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ Я-КОНЦЕПЦІЇ В УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	332
<i>Шаманська О.І.,.....</i>	357
ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЙ В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗАГАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ ДОРОСЛИХ В УКРАЇНІ.....	357

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ІНТЕГРАЦІЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР: ДІАЛОГ ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ

Монографія

Видання здійснене в авторській редакції
Комп'ютерна верстка: Фрицюк В.А.

Наклад 300 прим. Віддруковано з оригіналів замовника

Підписано до друку 28.09.2022
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура
Time new roman. Умовних друкованих аркушів 21,62
Наклад 100 прим. За. № 280922
Видавець ТОВ «Друк»
Реєстраційне свідоцтво про внесення суб'єкта
видавничої справи до Державного реєстру видавництва
серія ДК № 5909 від 18.09.2017 р.
Віддруковано з оригіналу макету замовника в
ТОВ «Друк» м. Вінниця, вул. 600-річчя, 25, 2017.